

Малієнко Юлія Борисівна –

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України. Поєднує наукову і педагогічну діяльність. Співавтор підручників «Історія України (Вступ до історії)» (5 клас), «Всесвітня історія. Історія України. Інтегрований курс» (6 клас), «Всесвітня історія» (7 клас).

Коло наукових інтересів: всесвітня історія, зокрема історія Середніх віків, методика компетентнісного навчання історії у загальноосвітній школі. Член журі Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2016» у номінації «Історія».

e-mail: j-b-m@ukr.net

УДК 373.1:94(100)«07»(48)

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ ВСЕСВІТНОЇ ІСТОРІЇ У 7 КЛАСІ

У статті обґрунтовано особливості компетентнісного підходу до навчання всесвітньої історії, розкрито шляхи його реалізації, проаналізовано сутність предметної історичної компетентності, охарактеризовано основні вимоги до компетентнісно орієнтованого підручника з історії, а також до формування логічної компетентності в учнів 7 класу.

Автор наголошує, що зазначений підхід до навчання всесвітньої історії у 7 класі не може обмежуватися лише формуванням предметної, а передбачає і розвиток ключових компетентностей.

Ключові слова: компетентність; компетентнісний підхід до навчання всесвітньої історії; історична компетентність; компетентнісно орієнтований підручник; логічна компетентність – складова предметної історичної компетентності.

Постановка проблеми. У другій половині ХХ ст. відбувається зміна парадигми освіти, зумовлена поступовим переходом людства до інформаційного суспільства. У зв'язку з цим починається переорієнтація освітнього процесу на формування в учнів якостей, необхідних для творчої діяльності та постійного засвоєння нової інформації. Саме через це компетентність як здатність до здійснення реальних дій, потенційна готовність розв'язувати проблемні завдання стала центральною категорією освітньої модернізації кінця ХХ – початку ХХІ ст. [6].

Українська освітня громада також активно долучилася до розробки цих концептуальних ідей і реалізації їх на вітчизняному ґрунті: аналізують тенденції розвитку освіти, формулюють засадничі положення теорії компетентностей у педагогіці; відбувається активне дефініювання – з'являються похідні поняття: компетенізація, компетентнісний урок тощо, що свідчить про намагання науковців модернізувати класичні освітні дефініції.

Розвиваючи ідеї компетентнісної освіти, сучасна українська педагогіка об'єднує вчених, управлінців, учителів, усю зацікавлену громаду навколо проблем реформування школи. Прикладом такої концентрації зусиль став проект «Нова українська школа: основи Стандарту освіти», який базується на компетентнісному підході. Водночас слушною є позиція тієї частини громади, яка вважає, що українська педагогіка має адекватно сприймати зазначені ідеї, творчо реалізовувати їх на українському ґрунті.

Попри вже накопичений вітчизняний науково-методичний доробок із різноманітних питань компетентної освіти, її ідеї лише починають системно впроваджуватися у навчальний процес і потребують динамічної адаптації до потреб історичної освіти, зокрема до нових умов, програм, навчально-методичного забезпечення всесвітньої історії у 7 класі (період – Середні віки). У нашій статті будемо послуговуватися як програмним поняттям «всесвітня історія», так і змістовим – «історія Середніх віків».

Аналіз останніх досліджень свідчить про активний поступ української освіти у сфері компетентного навчання. Засадничі положення досліджень базуються на необхідності підготувати учнів до взаємодії з соціальним середовищем, самореалізації їх як особистостей в умовах багатоманітного світу через засвоєння комплексу знань, формування відповідних компетенцій [2].

Загальні тенденції запровадження компетентного навчання розвитку висвітлено в ґрунтовних дослідженнях К. Баханова, Н. Бібік, О. Локшиної, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубаچهвої. Принагідно зазначимо, що важливим орієнтиром для подальшого розвитку науково-методичної літератури стала колективна праця «Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи», створена вченими НАПН України [5].

Проблеми запровадження компетентного підходу до навчання історії розкриваються у дослідженнях В. Власова, Т. Мацейків, І. Мороз, П. Мороза, Т. Ремех та інших. Окремі питання з цієї проблематики знайшли відображення у роботах Ж. Гаврилюк, Р. Баландюка.

Водночас аналіз та узагальнення наявної науково-методичної літератури засвідчує, що в ній відсутнє комплексне висвітлення поняття історичної компетентності, окрім того, робіт, які б сприяли реалізації компетентного навчання у контексті курсу всесвітньої історії (7 кл.), поки що недостатньо. Це обумовлює актуальність нашого дослідження.

Формулювання цілей статті. Автор ставить за мету обґрунтувати особливості компетентного підходу до навчання всесвітньої історії, розкрити шляхи його реалізації, проаналізувати сутність предметної історичної компетентності, охарактеризувати основні вимоги до формування логічної компетентності в учнів 7 класу, наголосити, що зазначений підхід до навчання історії Середніх віків не може обмежуватися лише формуванням предметної, а передбачає і розвиток ключових компетентностей у семикласників.

Виклад основного матеріалу. Загальноприйнятого визначення поняття компетентності не існує ані в європейській традиції, ані у вітчизняній. І це зрозуміло. Компетентність як освітній феномен не може тлумачитись однозначно. Як динамічний показник діяльності школярів поняття компетентність, з одного боку, характеризує загальні вимоги до учнів, з другого – звужується відповідно до показників кожного курсу, вікових особливостей дитини.

До 90-х рр. XX ст. роботи над питанням компетентності були поодинокі та мали розрізнений характер. Переломним став 1996 р., коли ЮНЕСКО окреслило коло компетенцій, що мають розглядатися як бажаний результат освіти. У доповіді міжнародній комісії з освіти Жак Делор сформулював чотири основні постулати, на яких має ґрунтуватися сучасна освіта: навчитися пізнавати, навчитися робити, навчитися жити разом, навчитися жити [9, с. 18].

Міжнародні форуми, зокрема Бернський симпозіум за програмою Ради Європи, робочі засідання представників країн Євросоюзу в Лісабоні у 2001 р. тощо, засвідчили розуміння європейською спільнотою актуальності запровадження компетентного підходу в освіті. За влучним висловом О. Локшиної, проголошення ЄС у 2006 р. ключових компетентностей необхідними характеристиками громадян суспільства знань стало заключним акордом у тривалому пошуку державами-членами та усією міжнародною спільнотою сенсу компетентностей і їх місії в освіті [8, с. 130]. Отже, у трактуванні Ради Європи, компетентність – це загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, яку індивід набув у процесі навчання. Компетентності не можуть бути зведені до фактичних знань – «бути компетентним не є у всіх випадках синонімом бути вихованим або освіченим» [8, с. 4].

«Компетентнісний» шлях української педагогіки також пройшов декілька етапів: від розуміння нової європейської освітньої парадигми на межі ХХ–ХХІ ст. до запровадження компетентнісної теорії у сучасну практику навчання окремих предметів.

Зупинимося на деяких останніх українських напрацюваннях. Автори проекту «Нова українська школа» (2016) компетентність розуміють як поєднання знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити діяльність у нових непередбачуваних умовах [13]. На думку М. Голованя, компетентність є своєрідним «вузловим» поняттям, оскільки воно, по-перше, поєднує в собі когнітивну та діяльнісну складову; по-друге, у понятті компетентності закладено інтерпретацію змісту освіти, сформованого «від результату»; по-третє, ключова компетентність є інтегративною за природою, тому що вона містить низку однорідних чи близьких умінь та знань, що належать до широких сфер діяльності [1]. За О. Пометун, компетентнісний підхід в освіті пов'язаний з особистісно орієнтованим і діяльним підходами до навчання, оскільки стосується особистості того, хто навчається, і може бути реалізованим і перевіреном у процесі виконання конкретною людиною певного комплексу дій [14, с. 66].

Зазначений підхід було покладено в основу прийнятих у 2012 р. нових програм з історії для 5–9 кл. (авторський колектив на чолі з О. Пометун). Від попередніх програм їх відрізняло розвантаження навчального матеріалу, компетентнісно орієнтована права частина та введення нового типу уроків – практичних занять, запроваджених з метою набуття школярами історичної та інших компетентностей [12, с. 7].

Вже у 2017 р. відбулося оновлення цих програм, здійснене з метою їх модернізації (робоча група на чолі з М. Мудрим). Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності зорієнтовано на формування відповідних компетентностей і викладено через знання, розуміння й уміння, які відповідають знаннєвому, смисловому та діяльнісному компонентам [4].

В оновленій програмі з історії (ред. 2017) наголошено, що комплексним показником рівня історичної освіти є історична компетентність учнів, тобто здатність пізнавати минуле, заснована на знаннях, ціннісних орієнтирах і досвіді, набутих під час навчання [4]. Щодо власне змісту всесвітньої історії (7 клас), то предметна історична компетентність – це інтегральний показник діяльності учнів, який охоплює системні знання про головні події, явища та тенденції в історії України та світу у V–XV ст., уміння їх зіставляти; розуміння школярами соціально-економічних, політичних, культурно-духовних явищ і процесів доби Середньовіччя; уміння використовувати різні історичні джерела для виявлення змін у житті та світогляді людей, діяльності історичних осіб; здатність оцінювати значення і впливи відповідних процесів; виважено розглядати контроверсійні та суперечливі теми [12].

Ще у 2014–2015 рр. вчителі отримали право безпосередньо голосувати за кращі підручники для 7 класу, знайомитися з думками експертів, вільно обирати навчальну літературу. Водночас зросла і відповідальність педагогів, насамперед перед учнями, за прийняті рішення. З-поміж інших, які вперше обиралися Інтернет-голосуванням, був і підручник із всесвітньої історії [10]. Вісім авторів і авторських колективів взяли участь у зазначеному конкурсі. Перших три місяця посіли книги О. Пометун, Ю. Малієнко, О. Гісема, О. Мартинюка; О. Гісема. Державою (згідно з кількістю голосів) було надруковано усі підручники. Вони гарно ілюстровані, мають рубрикації та навігатори, адаптовані документи й «цікавинки» для семикласників. Проте далеко не всі відповідають вимогам до компетентнісно орієнтованого підручника.

Компетентнісно орієнтований підручник реалізує нові підходи до тексту й позатекстових матеріалів, які не тільки мають надати відповідну інформацію про історичні події, явища, тенденції, але й навчити семикласників опрацьовувати її [3]. Останнє розкривається у системі навчально-пізнавальних завдань [10]. Наведемо основні типи таких завдань, відповідно до курсу всесвітньої історії 7 класу.

- ✓ Завдання для опрацювання історичних джерел. Поставлені безпосередньо до текстових і позатекстових компонентів, вони допомагають учням краще зрозуміти середньовічний документ, «вдивитися» в епоху, відтворену в архітектурних і

мистецьких пам'яток, знайти на карті необхідні історико-географічні об'єкти. Таким чином джерела Середньовіччя, ілюстрації, карти перестають бути просто картинками, а документи – незрозумілим і непотрібним додатком до нарративу.

- ✓ Завдання для перевірки сформованості певної компетентності. Власне зміст завдань передбачено лівою (за новою редакцією програми) колонкою програми – державними вимогами до результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Перетворення таких завдань на навчально-пізнавальну систему сприятиме становленню у семикласників історичної компетентності [11].

Компетентнісний підхід до навчання не може обмежуватися лише формуванням предметної історичної, а передбачає розвиток ключових компетентностей. Останні – саме ті, що необхідні кожній дитині для особистої реалізації, розвитку, вияву активної громадянської позиції, соціальної адаптації. У цьому також проявляється інтегральний характер компетентностей.

Складниками історичної компетентності є: хронологічна, просторова, інформаційна, логічна, аксіологічна компетентності [11]. Формування кожної з них має свої особливості. Розкрити їх в одній статті неможливо, тому зупинимося на окремих аспектах формування логічної компетентності як складової предметної історичної.

Отже, компетентності – важливий фактор розвитку дитини, показник як шляхів здобуття знань, так і практичного їх втілення. Чим вище рівень сформованості компетентностей, тим ширшим є діапазон учнівської діяльності. Актуальність їх формування на уроках історії визначається підвищенням теоретичного рівня викладання всесвітньої історії у 7 класі, зростанням обсягу фактичного матеріалу, а також сенсом навчання та його кінцевими результатами.

Відомо, що скільки б учителі не вдосконалювали способи передачі інформації, аж до повного її аналізу, це ще не забезпечує адекватного усвідомлення учнями сутності історичних явищ. Багато школярів не розуміють об'єктивні причинні зв'язки та логіку їх пошуків і плутають головне та другорядне. Розуміння приходить лише у процесі самостійного аналізу історичних фактів кожним учнем [7, с. 40]. Тому так важливо зосереджуватися на формуванні у семикласників логічної компетентності.

Логічна компетентність теж має свою структуру, до якої ми зарахували такі взаємопов'язані компоненти:

- ✓ мотивація;
- ✓ аналітично-логічні уміння (аналізувати, узагальнювати, порівнювати, класифікувати тощо);
- ✓ досвід використання набутих умінь у нових навчальних і життєвих ситуаціях;
- ✓ емоційно-оцінні судження, ціннісні орієнтири, сформовані внаслідок опанування семикласниками відповідного навчального матеріалу;
- ✓ рефлексія щодо власних навчальних результатів.

Зрозуміло, що семикласники потребують постійного пояснення сутності таких понять і відповідних навчальних дій: аналіз, синтез, порівняння, класифікація історичних фактів тощо. Формуванню логічної компетентності сприятимуть такі види пізнавальної діяльності учнів, як виокремлення основних, найбільш суттєвих деталей, епізодів, ознак історичних подій, явищ, предметів, процесів Середньовіччя, рис характеру, напрямів діяльності середньовічної людини; встановлення між зазначеними факторами логічних, причинно-наслідкових, хронологічних зв'язків.

Така взаємодія учнів і вчителів дає змогу навчити семикласників не тільки детальному опису, а й аналізу фактів Середньовіччя. В іншому випадку поверховий розгляд не дасть змоги учням здійснити синтез вивченого матеріалу, оскільки правильність узагальнень залежить, насамперед, від повноти аналізу. На жаль, через перманентне перевантаження фактичним матеріалом підручників з історії Середніх віків і відповідний брак часу, учні та вчителі часто обмежуються констатацією зовнішніх проявів факту, що послаблює не тільки формування глибоких знань, а й навіть уявлень.

Якщо питання розвитку когнітивної та дослідницької сфери діяльності учнів вже мають певну українську освітню традицію, наукове підґрунтя, то емоційно-мотиваційна, ставленнєва сфера семикласників ще тільки починає досліджуватися. Відомо, що у підлітковому віці різко зростає потреба в активному, самостійному творчому пізнанні. Попри такі прагнення, у багатьох підлітків відсутні конкретні уявлення про те, як реалізувати себе у процесі пізнання. Саме тому вони потребують активної допомоги вчителя. Справедливо стверджується, що у творчості є два головних вороги: по-перше, страх, а по-друге, психологічна інерція (ригідність думки) [15, с. 203]. Педагог повинен сприяти тому, щоб креативні потреби семикласників задовольнялися у процесі засвоєння нових знань з історії Середніх віків, набуття нових практичних умінь шляхом розширення світогляду дитини, формування його оцінних позицій.

Характеризуючи сутнісні ознаки компетентності людини, варто пам'ятати, що вони постійно змінюються (зі зміною світу та вимог до «успішного дорослого»); мають діяльнісний характер узагальнених умінь у поєднанні з предметними вміннями і знаннями в конкретних галузях (ситуаціях); виявляються в умінні здійснювати вибір, виходячи з адекватної оцінки себе в конкретній ситуації; пов'язані з мотивацією на неперервну самоосвітню діяльність [1].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Компетентнісний підхід – це місток, який поєднує школу з реальним світом і тими потребами, які ставить перед людиною життя [13]. Інакше кажучи, це й освітня стратегія держави, що відкриває перед школою якісно нові перспективи, і показник суб'єктного зростання учнів. Саме тому завдання науковців – відрефлексувати суспільні зміни, реалізувати їх у навчальному процесі, адаптувати до вимог конкретних предметів.

Використані джерела

1. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М. С. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23–30
2. Державний стандарт базової і повної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://mon.gov.ua/content/Osvita/post-derzh-stan-\(1\).pdf](http://mon.gov.ua/content/Osvita/post-derzh-stan-(1).pdf)
3. Експертиза шкільних підручників: інструктивно-методичні матеріали для експертизи електронних версій проектів підручників для учнів 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів : посібник / за заг. ред. О. М. Топузова, Н. Б. Вяткіної. – К. : Педагогічна думка, 2016. – 128 с.
4. Історія України. Всесвітня історія. 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programi-5-9-klas-2017.html>
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – С. 18.
6. Куликовський С. Генеза поняття «компетентність» у європейській та українській педагогічній науці / С. Куликовський // Людинознавчі студії. Педагогіка. – 2014. – Вип. 29 (1). – С. 92–103. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2014_29%281%29_12
7. Кревер Г. А. Изучение теоретического содержания курсов истории в 5–9 классах: Из опыта работы / Г. А. Кревер. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.
8. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія / О. І. Локшина. – К. : Богданова А. М., 2009. – 404 с.
9. Локшина О. Розвиток компетентнісного підходу в освіті Європейського Союзу / О. Локшина // Шлях освіти. – 2007. – № 1. – С. 16–21.
10. Малієнко Ю. Б. Нові підходи до формування змісту підручника «Історія Середніх віків» (7 клас) / Ю. Б. Малієнко // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол. ; голов. ред. – О. М. Топузов]. – К. : Педагогічна думка, 2015. – Вип. 15. – Ч. 1. – С. 335–344
11. Малієнко Ю. Б. Формування історичної компетентності засобами підручника з історії Середніх віків / Ю. Б. Малієнко // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол. ; голов. ред. – О. М. Топузов]. – К. : Педагогічна думка, 2016. – Вип. 16. – С. 203–212.
12. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Історія України; Всесвітня історія; Основи правознавства. 5–9 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. – 96 с.

13. Нова українська школа: основи Стандарту освіти (2016) [Електронний ресурс]. – Львів, 2016. – 64 с. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини/202016/12/05/konczepczija.pdf>
14. Пометун О. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / [під заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с. – С. 66–72.
15. Холодная М. А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования / М. А. Холодная. – СПб. : Питер, 2002. – 249 с.

References

1. Holovan M. S. Kompetensii i kompetentnist: dosvid teorii, teorii dosvidu / M. S. Holovan // Vyshecha osvita Ukrainy. – 2008. – N 3. – S. 23–30
2. Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi serednoi osvity [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http://mon.gov.ua/content/Osvita/post-derzh-stan-\(1\).pdf](http://mon.gov.ua/content/Osvita/post-derzh-stan-(1).pdf)
3. Ekspertyza shkilnykh pidruchnykiv: instruktyvno-metodychni materialy dlia ekspertyzy elektronnykh versii proektiv pidruchnykiv dlia uchniv 8 klasu zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv : posibnyk / za zah. red. O. M. Topuzova, N. B. Viatkinoi. – K. : Pedahohichna dumka, 2016. – 128 s.
4. Istoriiia Ukrainy. Vsesvitnia istoriia. 5–9 klasy. Navchalna prohrama dlia zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programi-5-9-klas-2017.html>
5. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy: Biblioteka z osvitoi polityky / pid zah. red. O. V. Ovcharuk. – K. : «K.I.S.», 2004. – S. 18.
6. Kulykovskiy S. Henezha poniattia «kompetentnist» u yevropeiskii ta ukrainskii pedahohichnii nauksi / S. Kulykovskiy // Liudynoznavchi studii. Pedahohika. – 2014. – Vyp. 29 (1). – S. 92–103. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2014_29%281%29_12
7. Krever G. A. Izuchenie theoreticheskogo soderzhaniya kursov istorii v 5–9 klassah: Iz opyta roboty / G. A. Krever. – M. : Prosveshchenie, 1990. – 192 s.
8. Lokshyna O. I. Zmist shkilnoi osvity v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: teoriiia i praktyka (druha polovyna XX – pochatok XXI st.) : monohrafiia / O. I. Lokshyna. – K. : Bohdanova A. M., 2009. – 404 s.
9. Lokshyna O. Rozvytok kompetentnisnogo pidkhodu v osviti Yevropeiskoho Soiuzu / O. Lokshyna // Shliakh osvity. – 2007. – N 1. – S. 16–21.
10. Maliienko Yu. B. Novi pidkhody do formuvannia zmistu pidruchnyka «Istoriiia Serednykh vikiv» (7 klas) / Yu. B. Maliienko // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zb. nauk. prats / [red. kol. ; holov. red. – O. M. Topuzov]. – K. : Pedahohichna dumka, 2015. – Vyp. 15. – Ch. 1. – S. 335–344
11. Maliienko Yu. B. Formuvannia istorychnoi kompetentnosti zasobamy pidruchnyka z istorii Serednykh vikiv / Yu. B. Maliienko // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zb. nauk. prats / [red. kol. ; holov. red. – O. M. Topuzov]. – K. : Pedahohichna dumka, 2016. – Vyp. 16. – С. 203–212.
12. Navchalni prohramy dlia zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv: Istoriiia Ukrainy; Vsesvitnia istoriia; Osnovy pravoznavstva. 5–9 klasy. – K. : Vydavnychiy dim «Osvita», 2013. – 96 s.
13. Nova ukrainska shkola: osnovy Standartu osvity (2016) [Elektronnyi resurs]. – Lviv, 2016. – 64 s. – Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/Novyny/202016/12/05/konczepczija.pdf>
14. Pomետun O. Dyskusiiia ukrainskykh pedahohiv navkolo pytan zaprovadzhenia kompetentnisnogo pidkhodu v ukrainskii osviti / O. Pomետun // Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy / [pid zah. red. O. V. Ovcharuk]. – K. : «K.I.S.», 2004. – 112 s. – S. 66–72.
15. Holodnaya M. A. Psihologiya intellekta. Paradoкsy issledovaniya / M. A. Holodnaya. – SPb. : Piter, 2002. – 249 s.

Малиєнко Ю. Б., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу соціально-педагогічного виховання Інституту педагогіки НАН України.

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ОБУЧЕНИЯ ВСЕМИРНОЙ ИСТОРИИ В 7 КЛАССЕ

В статье обоснованы особенности компетентностного подхода к обучению всемирной истории, раскрыты пути его реализации, проанализирована сущность предметной исторической компетентности, охарактеризованы основные требования к компетентностно ориентированному учебнику по истории, формированию логической компетентности у семиклассников.

Автор подчеркнул, что указанный подход к обучению всемирной истории не может ограничиваться лишь формированием предметной, а предполагает и развитие ключевых компетентностей.

Ключевые слова: компетентность; компетентностный подход к обучению всемирной истории; историческая компетентность; компетентностно ориентированный учебник; логическая компетентность – составляющая исторической компетентности.

Malienko Yu., Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Senior Researcher, Senior Research Officer at the Department of Social Science Education of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine.

THEORY AND PRACTICE OF COMPETENCE EDUCATION OF THE WORLD HISTORY IN 7th FORM

The article substantiates the peculiarities of the competence approach to the teaching of world history, reveals the ways of its realization, analyzes the essence of the subject historical competence, describes the basic requirements for a competence-oriented textbook on history, for the formation of logical competence of students of the 7th form.

The author emphasizes that this approach to the teaching of world history can not be limited only to the formation of the subject competence, but also involves the development of key competencies.

Despite the accumulated domestic scientific and methodological work on various issues of competence education, its ideas are only beginning to be systematically implemented in the educational process and require a dynamic adaptation to the needs of historical education, in particular to the new conditions, programs, teaching and methodological support for world history subject in the 7th form (period - Middle Ages).

In the opinion of the authors of the project “New Ukrainian School: Fundamentals of the Standard of Education”, the competence approach is a bridge that combines school with the real world and the needs that life demands. In other words, this is both the educational strategy of the country, which opens up qualitatively new perspectives for school, and the indicator of personal growth of students. That is why the task of scientists is to reflex social changes, to implement them in the educational process, to adapt to the requirements of specific subjects.

Keywords: competence; a competence approach to the teaching of world history; historical competence; competently oriented textbook; logical competence as a component of subject historical competence.